

ЗАХИСТ ПРАВ ПОТЕРПІЛИХ НА ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ДИКИМИ ТВАРИНАМИ

Крушельницька Г.Л., ад'юнкт кафедри цивільного права і процесу НАВС

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права і процесу НАВС Пилипенко С. А.

У зв'язку із збільшенням кількості диких тварин, що знаходяться у власності громадян і юридичних осіб, почастишали випадки заподіяння ними шкоди життю, здоров'ю та майну громадян, а також зросла кількість позовів до суду про відшкодування шкоди, завданої тваринами. Тому актуальним є питання про відповідальність за шкоду, завдану тваринами, які законодавством України віднесені до джерел підвищеної небезпеки.

У площині цієї проблеми лежить питання про захист прав потерпілих, яким було завдано шкоди дикими тваринами, що утримуються особами, яким вони належать на певній правовій підставі або знаходяться у стані природної волі.

Так, відповідно до ст. 1187 ЦК України одним із видів діяльності, що становить джерело підвищеної небезпеки є діяльність, пов'язана з утриманням диких звірів, службових собак, собак бійцівських порід, що створює підвищену небезпеку для особи, яка цю діяльність здійснює, та інших осіб. Шкода, завдана джерелом підвищеної небезпеки, відшкодовується особою, яка на відповідній правовій підставі (право власності, інше речове право, договір підряду, оренди тощо) володіє об'єктом, утримання якого створює підвищену небезпеку. Водночас, ЦК України не роз'яснює, у чому полягає діяльність з утримання перерахованих видів тварин, та чи передбачено можливості відшкодування шкоди, завданої дикими тваринами, що знаходяться у стані природної волі.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ здійснив узагальнення судової практики розгляду судами цивільних справ про відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки у 2010-2011 роках, у якому звернув увагу на те, що дикі звірі є джерелом підвищеної небезпеки лише за умови їх перебування у володінні людини. Відмовляючи у задоволенні позовних вимог з відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої дикими тваринами, які перебувають у стані природної волі, суди виходять із положень ст.ст. 1166, 1167 ЦК України, відповідно до яких дикі тварини, що перебувають у стані природної волі, належать до природних ресурсів загальнодержавного значення та в межах території України є об'єктами права власності українського народу, від імені якого права власника диких тварин здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією України.

Водночас, суди не вказують, чи може особа, майну якої було завдано шкоду дикими тваринами у такому випадку звернутися до суду із позовом про відшкодування шкоди до органу місцевого самоврядування чи органу державної влади, що здійснюють право власності на тварин від імені Українського народу. Адже у ст. 1187 ЦК України йдеться саме про утримання диких тварин (службових собак, собак бійцівських порід) як вид діяльності, що становить джерело підвищеної небезпеки. Проте термін «утримання» повністю не відображає існуючі форми володіння тваринами.

Законодавчого визначення терміну «утримання тварини» не існує, проте з етимологічної точки зору, «утримувати» означає забезпечення кого-небудь засобами до існування; доглядати, годувати (тварин) де-небудь. За відсутності відповідного розтлумачення з боку законодавця, можна дійти висновку, що мова йде про утримання тварини саме з точки зору забезпечення можливості її існування (харчування, лікування тощо), а не про право власності на тварину на відповідній правовій підставі.

Відповідно до ЦК України, шкода, завдана джерелом підвищеної небезпеки, відшкодовується особою, яка на відповідній правовій підставі (право власності, інше речове право тощо) володіє твариною, утримання якої створює підвищену

небезпеку. Проте дикі тварини, які знаходяться у стані природної волі, ніким не утримуються, тобто не забезпечуються харчуванням та будь-якими іншими засобами до існування, отже діяльності, що становить джерело підвищеної небезпеки щодо диких тварин у стані природної волі не здійснюється. Більше того, на нашу думку, такі тварини за своєю правовою природою є беззаяйними речами, які не мають власника, а власність Українського народу означає саме державний суверенітет та право й обов'язок здійснювати охорону фауністичного фонду як цінного природного ресурсу. Водночас, аби захистити права потерпілих, яким було завдано шкоди беззаяйними дикими тваринами, ми пропонуємо визнати таку подію непереборною силою, адже дика тварина у стані природної волі нікому не підконтрольна, а її напад на людину чи її майно є об'єктивним явищем, що не залежить від волі, свідомості та бажання людини. У зв'язку із цим, доцільно надати право потерпілим на часткове відшкодування державою шкоди, завданої каліцтвом чи іншим ушкодженням здоров'я внаслідок нападу диких тварин у стані природної волі (непереборної сили) в порядку ч. 3 ст. 1166 ЦК України.

При цьому, коли дика тварина переходить у володіння людини, дії тварини повинні нею контролюватися, і у такому випадку, якщо шкода все ж була спричинена, вона може розглядатися як шкода, заподіяна джерелом підвищеної небезпеки і має бути відшкодована в порядку ст. 1187 ЦК України.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ТОРГІВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВОВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КУБОЮ

Ланцева К.В., здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

Впродовж 2011-2012 рр. відбулося певне пожвавлення українсько-кубинського торговельно-економічного співробітництва. Водночас, складний стан кубинської економіки, наслідки понад 50 річної блокади з боку США та стихійних лих, які спіткали Кубу у минулі роки, нерозвиненість фінансових інституцій цієї карибської країни негативно впливають на умови ведення співпраці у зазначеній сфері. Протягом 2012 року пріоритетна увага у розбудові взаємних відносин в економічній сфері приділялась виконанню плану заходів за результатами державного візиту Президента України В.Ф.Януковича, який відбувся 20-23 жовтня 2011 року.

З метою просування економічних інтересів нашої держави в регіоні Латинської Америки в 2013 році заплановані візити до Куби українських делегацій Міністерства енергетики та вугільної промисловості, Національного банку України та Міністерства охорони здоров'я України.

Зазначені візити мають на меті сприяти започаткуванню нових проектів у галузі енергетики, медицини, фармацевтики, активізації взаємин між зовнішньополітичними відомствами України та Куби, налагодженню співпраці між банківськими структурами двох держав.

Головними напрямками співпраці України з Кубою в економічній сфері є наступні: торговельно-економічне співробітництво, співпраця у хімічній, машинобудівній (вантажівки, трактори), авіаційній, медичній, фармакологічній, гірничо-видобувній, енергетичній сферах та у галузі сільського господарства.

Одним з найбільших спільних українсько-кубинських проектів у машинобудівній галузі на сьогоднішній день є проект між офіційним представництвом ПАТ «АвтоКрАЗ» на Кубі та кубинською фірмою СОМЕК в м. Сієнфугос, з ремонту та модернізації автотехніки сімейства «КрАЗ».

Проект модернізації автомобілів КрАЗ, що реалізувався в рамках контракту адміністрування (зараз проводиться робота щодо переходу на контракт технічної підтримки), є локомотивом у двосторонніх торговельних відносинах та вивів ПАТ «АвтоКрАЗ» на провідне місце по обсягам постачання продукції на Кубу серед інших українських експортерів. Крім того, ПАТ «АвтоКрАЗ» є